

Orpheus und Eurydice

[Aus König Alfreds Übersetzung von Boethius *De Consolatione Philosophiae*]

- Hit gēlamp giu ðætte ān hearpere wæs on ðære ðīode ðe ðrācia hātte. Hē wæs swīðe unġefrāglīce gōd, ðæs nama wæs Orfeus. He hæfde ān swīðe ānlic wīf, sēo wæs hāten
- 5 Eurydice. ðā ongon mon secgan be ðām hearpere þæt hē meahte hearpian þæt se wudu wagode, and þā stānas styredon for ðý swēge, and wildu dēor ðær woldon tō irnan and stondan swilce hi tamu wāren.
- ðā sædon hī þæt ðæs hearperes wīf sceolde ācwelan, and hire sāule mon sceolde lædan tō helle. ða sceolde se hearpere weorðan swā sārīg þæt he ne meahte ongemong oðrum monnum
- 10 bēon, ac tēah tō wuda, and sæt on ðām muntum ægðer ġe dægēs ġe nihtes; wēop and hearpode ðæt ðā wudas bifedon and þā ēa stōdon, and nān heort ne onscunode nānne lēon, ne nān hara nānne hund, ne nān nēat nyste nānne andan ne nānne eġe tō oðrum for ðære mergðe ðæs sōnes. ðā ðām hearpere ðā ðūhte ðæt hine þā nānes ðinges ne lyste on ðisse worulde, ðā ðōhte hē ðæt hē wolde ġesēcan helle godu and onginnan him oīeccan mid his hearpan, and
- 15 biddan þæt hi him āġēafan eft his wīf. ðære helle hund þæs nama wæs Ceruerus ongan onfāġnian mid his steorte, and plegian wið hine for his hearpunga. ðā ēode he furður, oð he ġemētte ðā graman metena ðe folcisce men hātað Parcas, ðā hī secgað ðæt on nānum men nyton nāne āre, ac ālcu men wrecen be his gewyrhtu; þā hī secgað ðæt walden ālces mannes wyrde. ðā ongon hē biddan heora blisse; ðā ongunnon hī wēpan mid him. ðā ēode he furður,
- 20 and him urnon ealle hellewaran āngēan, and læddon hine to hiora cininge, and ongunnon ealle sprecan mid him and biddan þæs ðe he bæd and þæt unstillu hwēol ðe Ixion wæs tō gebunden ðæt oðstōd for his hearpunga. And Tantalus se cyning ðe on ðisse worulde unġemetelīce ġifre wæs, and him ðær ðæt ilce yfel līġde ðære ġīfernesse, he ġestilde. And se uultor sceolde forlætān ðæt hē ne slāt ðā lifre Sticces þæs cynginges ðe hine āer mit þý witnode. And eall
- 25 hellwara witu ġestildon ðā hwīle þe hē ne beforan ðām cyninge hearpode.
- þā he ðā longe hearpode, ðā cleopode se hellwara cyning and cwæð: "Uton āġifan ðām esne his wīf, forðām hē hī hæfð ġeearnad mid his hearpunga." Bebēad him ðā þæt ġēare wisse þæt he hine nāfre underbæc ne besāwe, siððān hē ðonanweard wāre; and sāde ġif he hine underbæc besāwe þæt he sceolde forlætān ðæt wīf. Ac ðā lufe mon mæg swīðe unēaðe oððe
- 30 nā forbēodan; weilawei, hwæt, Orpheus ðā lādde his wīf mid him oð hē cōm on þæt ġemāere lēohtes and ðīostro. ðā ēode þæt wīf æft him. þā he furðum on ðæt lēoht cōm, ðā beseah he hine underbæc wið ðæs wīfes; ðā losade hēo him sōna.

Glossar:

gēlamp	3.Sg.Prät. <i>ġe-limpan</i> s.v. 'geschehen, sich ereignen'	unġefrāglīce	Adv. 'unsagbar'
giu	Variante von <i>ġēo</i> Adv. 'einmal, einst, früher'	ānlic	A. 'einzigartig, einmalig'
ðætte	Zs.ziehung aus <i>ðæt ðe</i> , mit der Subordinationspartikel <i>ðe (þe)</i> 'daß' (ne. <i>that</i> als Konjunktion)	hāten	Partzip von <i>hātan</i> 'heißen'
hearpere	ne. <i>harper</i> 'Harfenspieler', Nomen agentis zu <i>hearpian</i> 'auf der Harfe spielen'	ongon	Variante von <i>ongan</i> , 3.Sg. zu <i>onginnan</i> 'beginnen'; vor Nasal alternieren häufig <a> und <o>, was auf ein Allophon zwischen [a] und [o] hindeutet.
ðīod	Variante von <i>þēod</i> 'Land, Volk';	mon	Variante von <i>man</i> 'man': <i>ðā ongon mon</i> 'da begann man'
hātte	<i>hātte</i> (Pl. <i>hātton</i>) 'wird/wurde genannt' ist der einzige Rest eines eigenständigen Passivs im Ae.; es gehört zu <i>hātan</i> 'heißen';	secġan	Inf. 'sagen'
swīðe	Adv. 'sehr'	be	(Variante <i>bi</i>) Pröp. → Dativ/-Instrumental; ne. <i>by</i> 'bei, an, mit, betrifft' (vgl. ne. <i>because</i>)
		meahte	Sg. Prät von <i>magan</i> 'können' (vgl. ne. <i>might</i> , dt. <i>ver-mochte</i>)
		wudu	'Wald' ne. <i>wood</i>

wagode	Prät. von <i>wagian</i> 'sich bewegen, zittern' (verw. mit ne. <i>wag</i> , das jedoch skand. Ursprungs ist)
styredon	Prät.Pl. von <i>styrian</i> 'sich bewegen', ne. <i>stir</i> .
þæt deor	'Tier' (ne. <i>deer</i> mit Bedeutungsverengung)
wild	A. 'wild' ne. <i>wild</i>
woldon	Prät. Pl. von <i>willan</i> 'wollen' (ne. <i>would</i>)
irnan	mit vielen Varianten < <i>rinnan</i> 'laufen, rennen' durch Metathese; ablautendes (starkes) Verb (<i>rinnan, ran, runnon, runnen</i> ; ne. <i>run</i>)
standan	Variante von <i>standan</i> ne. <i>stand</i>
swilce	Adv. 'als ob'
tam	A. ne. <i>tame</i>
wæren	Konjunktiv Pl. von 'sein' (vgl. ne. <i>were</i>)
sædon	Prät.Pl. von <i>secgan</i> 'sagen'
sceolde	Prät.Sg. von <i>sculan</i> 'sollen' (vgl. ne. <i>should</i>). Syntaktischer Kommentar: die Formen <i>sceolde ācweþan</i> bzw. <i>sceolde læþan</i> sind von <i>ðā sædon hī þæt</i> abhängig und deshalb "vorzeitig" zu interpretieren: also nicht "sie sollte sterben" sondern "sie soll gestorben sein" oder einfach "sie sei gestorben" (Konjunktiv)
ācweþan	'sterben, zugrundgehen'
sāule	von <i>sēo sāwol</i> 'die Seele' (vgl. ne. <i>soul</i>)
læþan	ne. <i>lead</i>
sēo hell	'die Unterwelt, Hades'
weorþan	'werden'
sāriġ	A. 'traurig' (ne. <i>sorry</i>)
onġemong	(~mang) Präp. → Dat; Adv. 'among'
ōðer	'ander' (ne. <i>other</i>)
tēah	Prät.Sg. von <i>tēon</i> 'ziehen'
se munt	'Berg, Hügel'
nihtes	abweichende Gen.Sg.-Form (statt <i>nihte</i>) von <i>sēo niht</i> 'die Nacht', vielleicht unter dem Einfluß von <i>dægēs</i> (vgl. dt. <i>nachts</i> in Analogie zu <i>tags</i>).
wēop	Prät.Sg. von <i>wēpan</i> 'weinen' (ne. <i>weep</i>)
bifedon	Prät.Pl. von <i>bifian</i> 'zittern, gerührt sein'
ēa	sehr unregelmäßig dekliniertes Substantiv (f.) mit der Bedeutung 'Wasser, Fluß'; fast alle Formen lauten auf <i>ēa</i> (etymol. verwandt mit lat. <i>aqua</i>)
stōdon	Prät.Pl. von <i>standan</i> 'stehen'
se heorot	'Hirsch' (ne. <i>hart</i>)
onscunode	Prät.Sg. von <i>onscunian</i> 'ausweichen, vermeiden, fürchten' (ne. <i>shun</i>)

se/sēo lēo	'Löwe', lat. Lehnwort (lat. <i>lēo, lēonem</i>); schwach dekliniert, der Endungsvokal verschmilzt mit dem Stammauslaut <i>ēo</i> : <i>lēo+an</i> → <i>lēon</i> , <i>lēo+um</i> → <i>lēom</i> .
se hara	'Hase', ne. <i>hare</i>
næenne	Variante zu <i>nānne</i> , Akk.Sg.Masc. von <i>nān</i> 'kein' (ne. <i>none</i>) < <i>ni+ān</i> 'nicht ein'
þæt nēat	'Tier, Nutztvieh, Ochse' (ne. <i>neat</i> 'Rindvieh (koll.), Rind, Ochse')
nyste	Prät.Sg. von <i>nytan</i> < <i>ne witan</i> 'nicht wissen'
se anda	'Groll, Feindschaft, Neid'
se eġe	'Furcht, Angst' (vgl. ne. <i>awe</i>)
sēo merġþ	Variante von <i>myrġþ</i> 'Freude', ne. <i>mirth</i>
se sōn	'Klang, Musik'
ðūhte	Prät.Sg. von <i>ðyncan</i> → Dativ 'dünken'
lyste	Prät.Sg. von <i>lystan</i> → Akk. (Person) – Gen. (Sache), unpers. 'gelüsten' (vgl. ne. <i>list</i> 'Lust')
sēo woruld	'Welt' (ne. <i>world</i>)
ðōhte	Prät.Sg. von <i>ðencan</i> 'denken' (ne. <i>think, thought</i>); im Ne. sind <i>ðencan</i> und <i>ðyncan</i> formal zusammengefallen
ġesēcan	'suchen', ne. <i>seek</i>
ōlēccan	Variante von <i>ōlēccan</i> 'besänftigen, schmeicheln'
āġēafan	Konjunktiv Pl. von <i>āġiefan</i> '(zurück-)geben'
eft	Adv. 'wieder, erneut' <i>eft āġiefan</i> 'wiedergeben'
onfæġnian	'wedeln' (mit dem Schwanz)
se steort	'Schwanz' (vgl. nhd. <i>Sterz</i> 'Schwanz, Bürzel')
pleġian	'schnell bewegen, spielen'
sēo hearþung	Verbalsubstantiv 'Harfenspiel' zu <i>hearþian</i> 'Harfe spielen'
furður	= <i>furðor</i> Adv. 'weiter' ne. <i>further</i>
oð	Präp. → Akk. (geleg. Dativ); Konj. 'bis'
ġemētte	Prät.Sg. von <i>ġemētan</i> 'begegnen, treffen' ne. <i>meet</i>
gram	Adj. 'verärgert, grausam, wild, böseartig'
metena	Schicksalsgöttinnen ??
folcisc	Adj. zu <i>folc</i> 'Volk, Nation, Stamm'
seġgað	Präs.Pl. zu <i>seġgan</i>
nyton	Präs.Pl. zu <i>nytan</i> 'nicht wissen'
sēo ār	'Ehre, Würde'
wrecen	Konj. Pl. von <i>wrecan</i> 'bestrafen'
sēo/þæt gewyrht	'Tat, Verdienst'
walden	Konj. Pl. zu <i>wealdan</i> 'walten, bestimmen, regeln'

sēo/þæt wyrd

	'Schicksal'
bidan	'bitten'
sēo bliss	'Glückseligkeit, Glück, Gefallen'
urnon	Metathese von <i>runnon</i> von <i>rinnan</i> 'rennen, laufen'
angēan	'entgegen'
bæd	3.Sg.Prät. <i>bidan</i> 'bitten'
unstill	'rastlos, in Bewegung'
þæt hwēol	'Rad' ne. <i>wheel</i>
oðstōd	3.Prät.Sg. von <i>oðstandan</i> 'stehen- bleiben, stillstehen'
ungemetelice	Adv. 'maßlos'
gīfre	'gierig' (vgl. dt. Geifer)
liġde	
ġestilde	3.Sg.Prät. von <i>ġestillan</i> 'stillen, beruhigen, besänftigen'
uultor	lat. <i>vultor</i> 'Geier'
forlétan	'loslassen, aufhören'
slāt	3.Sg.Prä. von <i>slītan</i> 'schlitzen, zerreißen'
sēo lifer	'Leber'
hellwaran	-ware mp. 'Höllenbewohner'
witnode	3.Sg.Prät. von <i>witnian</i> 'bestrafen, quälen, foltern'

cleopode	Variante von <i>clipode</i> 3.Sg.Prät von <i>clipian</i> 'rufen, laut sprechen'
uton	'laßt uns'
se esne	'Arbeiter, Knecht, Diener, Mann'
hæfō	3.Sg. von <i>habban</i> 'haben'
ġeearnad	Part.Prät. von <i>ġeearnian</i> 'verdienen'
bebēad	3.Sg.Prät. von <i>bebēodan</i> 'bitten, verlangen, instruieren'
ġēare	Adv. 'wohl, sicher'
wisse	
underbæc	Adv. 'zurück, rückwärts'
besāwe	3.Sg.Konj. <i>besēon</i> 'sehen, schauen, blicken'
siōðan	'sobald, wenn, seit'
unēaðe	Adv. 'schwer, nicht leicht'
forbēodan	'verbieten'
ġemære	'Grenze'
þæt lēoht	'Licht'
ðīostro	Variante zu <i>ðēostru</i> 'Dunkelheit, Düsternis'
wið	Präp. (hier → Gen.) 'towards, to, against'
losade	3.Sg.Prät. von <i>losian</i> 'verloren gehen, zugrunde gehen'
sōna	adv. 'gleich, sogleich' ne. <i>soon</i>